

Sevara BEKNIYAZOVA

Samarqand davlat chet tillar instituti
o'qituvchisi

OLIV TA'LIM TIZIMIDA XORIJIY TIL DARSLARIDA VEBINAR TEKNOLOGIYALARI ORQALI O'QITISHNING INTERAKTIV USULLARI

Maqolada masofaviy darslarda vebinar texnologiyalari orqali xorijiy tillarni o'qitishda interaktiv usullarning o'rnini, maqsadi va vazifalari yoritilgan. Shuningdek, darsning maqsadiga erishish va samaradorligini oshirish uchun mavzulardan kelib chiqib interaktiv usul tanlanishi kerakligi aytilgan va o'qituvchilar uchun vebinar texnologiyalardan foydalangan holda onlayn darslar o'tish bo'yicha qisqa metodik tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: *interaktiv usullar, axborot texnologiyalari, masofaviy ta'lim, interaktiv ta'lim, grafik organayzerlar, vebinar texnologiyalar.*

V статье описаны роли, цели и задачи интерактивных методов обучения иностранным языкам с помощью вебинарных технологий в дистанционном обучении. Для достижения цели урока и повышения его эффективности следует выбирать на основе интерактивный метод, о чем говорится в статье. Помимо этого, даны краткие методические рекомендации для учителей, ведущих онлайн уроки с использованием вебинар технологий.

Ключевые слова: *интерактивный, информационные технологии, метод, дистанционное обучение, интерактивное обучение, графические органайзеры, вебинар технологии.*

The article describes the role, goals and objectives of interactive methods in teaching foreign languages by using webinar technologies in distance learning. It was also stated that an interactive method should be chosen based on the topics to achieve the goal of the lesson and for increasing its effectiveness brief methodological recommendations were given for the teachers.

Key words: *interactive, information technology, method, distance learning, interactive learning, graphic organizers, webinar technologies.*

Kirish. Jahon hamjamiyatiga integratsiyalashish, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadallik bilan rivojlanishi globallashtirish sharoitida chet tillarni o'rganishga bo'lgan ehtiyojni yanada kuchaytirdi. Axborot texnologiyalari asosida xorijiy tillarni o'rgatishning ilg'or usullarini ta'lim jarayoniga joriy etish o'quvchilardan chet tillarda erkin muloqot qila oladigan va fan texnologiyaning so'nggi yutuqlaridan xabardor bo'lgan mutaxassislarini tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etmoqda [5, 5]. Masofaviy ta'lim tizimida ham axborot texnologiyalari va vebinar texnologiyalar jadal ravishda yangilanib bormoqda.

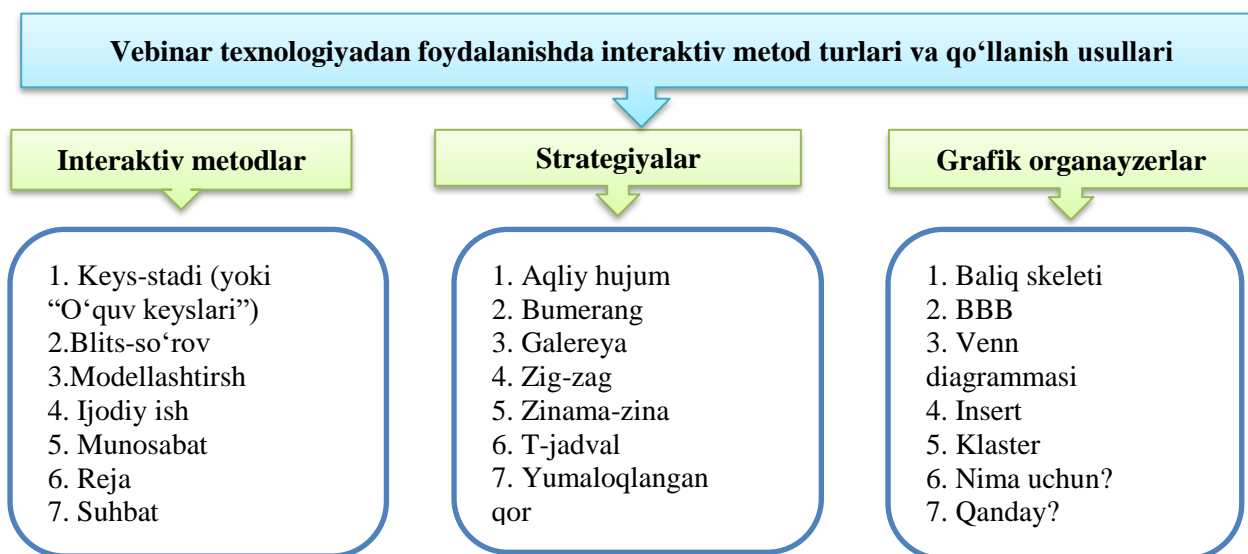
Asosiy qism. Ta'lim olish inson hayotidagi juda muhim jarayon hisoblanadi. Ta'lim jarayoni insonning umri davomida mustahkamlanib bormog'i lozim. [3, 422]. Ta'lim jarayonida interaktiv metoddan foydalanish o'qituvchi va talabalar o'rtasidagi faollikni oshirish orqali ularning o'zaro harakati, ta'siri ostida bilimlarni o'zlashtirishni kafolatlash, shaxsiy sifatlarini takomillashtirishga xizmat qiladi. Ushbu usullarni qo'llash o'quv jarayonining sifati va samaradorligini oshirishga imkon beradi. Uning asosiy mezonlari norasmiy bahs-munozaralarni tashkil qilish, o'quv materialidan erkin foydalanish, mustaqil o'qish, o'rganish, seminarlar o'tkazish, talabalarni tashabbus ko'rsatishlariga yordam ko'rsatish, guruh va sinf jamoasi bo'lib faoliyat olib borish, vazifalar berish, yozma ishlarni bajarish va boshqalardan iborat.

Bugungi kunda chet tilini o'qitish jarayonida interaktiv metodlarni qo'llash samarali natija bermoqda. Metod va usullarni har bir darsning vazifasi va maqsadidan kelib chiqib tanlash maqsadga muvofiq sanaladi. Masofaviy darslarda interaktivlikni saqlab qolish ta'lim oluvchilarning til o'rganishga bo'lgan qiziqishini orttiradi, dars samaradrligini oshiradi. Darsda talabalarining faolligi muttasil rag'batlantirilib turilishi, o'quv materiallarining izchilligi hamda kichik bo'laklarga bo'lib tahlil etilishi, ularning mazmunini yoritib berishda interfaol usullardan o'rinli foydalanish, hamda ommaviy mashqlarni mustaqil bajarishga undash talab etiladi [1, 35]. Agar masofaviy darslar to'g'ri tashkil etilsa, o'rgatuvchi va o'rganuvchining darsda faol ishtirok etishiga va o'qituvchi darsga qo'ygan maqsadiga erishishiga olib keladi. Shunday ekan, chet tili darslarini puxta o'rgatish, talabalarni darsga nisbatan qiziqishining faolligini ta'minlash maqsadida chet tili darslarida o'z samarasini ko'rsata oladigan bir nechta interaktiv usullarni ko'rib chiqsak.

Xorijiy hamda hamdo'stlik mamlakatlarida amaliyotga muvaffaqiyatli tatbiq etilayotgan ta'lim-tarbiya berish, interaktiv metodlar orqali dars o'tish o'zining samarasini bermoqda. Bugungi kunda bizning mamlakatimizning oliy va o'rta maxsus ta'lim muassasalarida "Aqliy hujum", "Rolli o'yinlar", "BBB jadvali", "Bahs-munozara", "Zig-zag", "FSMU", "Insert", "Venn diagrammasi", "Skarabey", "Keys",

“Bumerang”, “Sinkveyn”, “Delfi” kabi bir qator interaktiv metodlardan keng foydalanilmoqda. Bundan ko‘zlangan maqsad talabalarda har tomonlama ilmiy-nazariy bilimlarni mustaqil egallash, bilim, ko‘nikma, malakalarini shakllantirish va shu asosida talabalarining ilmiy-dunyoviy qarashlarini rivojlantirish, ularning barkamol shaxs sifatida erkin fikr yurita olishini hamda o‘ziga ishonchini mustahkamlashdan iborat [2, 101]. Endi interaktiv ta‘lim nima o‘zi?– degan savolga javob topsak.

Interaktiv ta‘lim – ta‘lim jarayoni ishtirokchilarning bilim, ko‘nikma, malaka hamda muayyan axloqiy sifatlarni o‘zlashtirish yo‘lida birgalikda, o‘zaro hamkorlikka asoslangan harakatni tashkil etishga asoslanuvchi ta‘lim [4, 45]. Bu ta‘lim yuzma-yuz shakldagi darslarda yoki masofaviy shakldagi darslarda qo‘llanilishi mumkin. Masofaviy darslarda interaktiv ta‘limni qo‘llash o‘qituvchidan o‘zini ustida ko‘proq ishlashni, darsga oldindan puxta tayyorlanishni (prezentatsiyada kerakli mashqlar va topshiriqlarni jozibali tayyorlashni) talab etadi. Bunda kerakli platforma va internet ilovalarni (vebinar texnologiyalarni) to‘g‘ri tanlanishi va o‘qituvchini ushbu yordamchi vositalardan to‘g‘ri foydalanishi muhim ahamiyatga ega. Misol uchun, vebinar texnologiyalari orqali o‘tilgan darsda talabalarining gapirish, eshitish, o‘qish va yozish ko‘nikmalari rivojlanishi mumkin. Bunda interaktiv metodlar, o‘quv strategiya va grafik organayzerlarni o‘z joyida qo‘llash o‘z samarasini beradi. Ushbu metod turlari va qo‘llanish usullari quyidagi jadvalda o‘z aksini topgan.

Ingliz tilini vebinar texnologiyasi orqali o‘qitish talabalarining so‘z boyliklarini oshirish, tinglab tushunish ko‘nikmasini rivojlantirish, og‘zaki va yozma savodxonlik darajasini ko‘tarishni o‘z ichiga oladi. Bunda talabaning faolligini oshirishga qaratilgan yuqorida keltirilgan, interaktiv usullarni mavzudan kelib chiqib, quydagicha loyihalash mumkin.

Vebinar texnologiyasida ingliz tili fani mavzulariga tavsiyaviy interaktiv metodlar loyihasi (1-semestr uchun)

	Mavzular (1-kurs, 1-semestr)	Interaktiv metodlar	Ko‘zlangan maqsad
.	People and Personalities	BBB	Ushbu usul o‘quvchilarning mavjud bilim darajasini tekshirish va ushbu bilimlarda qanday bo‘shliqlar mavjudligini bilish uchun kirish strategiyasi sifatida ishlatilishi mumkin, bu esa ularning ta‘limdagi taraqqiyotini ko‘rish va mavzuni o‘rganganidan keyin qanday yangi ma‘lumotlarni o‘rganishlarini tahlil qilish imkonini beradi.
.	National identities of Uzbekistan and English speaking countries	BLITS-SO‘ROV	Harakatlar ketma-ketligini to‘g‘ri tashkil etishga, mantiqiy fikrlashga, o‘rganayotgan fani asosida ko‘p, xilma-xil fikrlardan, ma‘lumotlardan kerakligini tanlab olishni o‘rgatishga qaratilgan usul.

.	Food	VENN DIAGRAMMASI	Talabalarning erkin fikrlashi, keng doirada turli g'oyalarni bera olishi, ta'lim jarayonida yakka, kichik guruh holda tahlil etib, xulosa chiqara olishi, ta'rif bera olishiga qaratilgan usul.
.	Health	KEYS-STUDY	Talabalarni tanqidiy fikrlashini rivojlantirishga, ularning so'zlashuv qobiliyatini yaxshilashga qaratilgan usul.
.	Family values	KLASTER	Klasterdan foydalanish tizimli tafakkurni rivojlantiradi, talabalarni olingan yangi bilimlar asosida o'z fikrlarini shakllantirish va ifoda etishga o'rgatadi, axborotni ijodiy qayta ishlash qobiliyatini rivojlantiradi.

Yuqoridagi jadvalda ko'rishimiz mumkinki, vebinar texnologiyalardan foydalanib o'tilgan darslarda mavzudan kelib chiqqan holda turli interaktiv usullardan foydalanish mumkin. Bu darsning samaradorligini oshirib, talabalarni masofaviy darslarda ham faolligini oshirishga yordam beradi. Interaktiv metodlar pedagogik tizim va o'quv jarayoniga qo'yilgan vazifani bajarishda hamda talabalar oldiga qo'yilgan maqsadga erishishda katta yordam beradi.

Muhokamalar va natijalar. Xo'sh, interaktiv metodlarning qanday maqsad va vazifalari mavjud?

Interaktiv metodlardan foydalanishda vebinar texnologiyaning asosiy vazifalari

Barcha metodlar singari interaktiv metodlarning o'ziga xos maqsadi va vazifalari mavjud. Bundan tashqari ushbu metodlardan onlayn ta'limda qo'llash uchun o'qituvchi bir nechta tavsiyalardan boxabar bo'lishi lozim. Masalan, birinchi qoida: auditoriyani shunday tayyorlash kerakki, bunda ishtirokchilarning kichik yoki katta guruhlarda ishlashini tashkillashtirish lozim. Ijodiy ish uchun materiallar oldindan tayyorlangan bo'lishi shart.

Ikkinchi qoida: jarayon va reglamentga jiddiy munosabatda bo'lish lozim.

Uchinchi qoida: tinglovchilarning hammasi u yoki bu darajada ishga jalb qilingan bo'lishi kerak.

To'rtinchi qoida: tinglovchilarning ruhan tayyorgarligiga ko'maklashish lozim. Bu borada mashq qilishlar, ishda faol ishtiroklari uchun doimiy rag'batlantirishlar, ta'lim oluvchining o'zini namoyon etish uchun imkoniyat yaratish foydali bo'ladi.

Beshinchi qoida: interaktiv usullar asosida mashg'ulotlar o'tkazilganda guruhda talim oluvchilar soni ko'p bo'lmasligi kerak. Odatda talabalar soni 10-15 kishidan oshmasagina, ish samarali bo'ladi.

Xulosa. Ta'lim jarayoni samaradorligini oshirish, ta'lim oluvchilarning mustahkam nazariy bilim, faoliyat, ko'nikma va malakalarini shakllantirish, ularni kasbiy mahoratga aylanishini ta'minlash maqsadida o'qitish jarayonida interaktiv usullardan foydalanish davr taqozosi hamda ijtimoiy zaruriyat sifatida kun tartibiga qo'yilmoqda. Interaktiv o'qitish ta'lim beruvchi bilan ta'lim oluvchi o'rtasidagi doimiy o'zaro munosabatlarni ko'zda tutadi va shuning uchun o'qituvchi auditoriya bilan o'zaro munosabat o'rnatishni bilishi kerak. Interaktiv metodlardan foydalanish-innovatsion faoliyatdir. Innovatsion faoliyatning eng

#4, 2021 PEDAGOGIK MAHORAT*ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ МАСТЕРСТВО*PEDAGOGICAL SKILL

muhim omillaridan biri-o'qituvchi shaxsi. U novator, sermahsul ijodiy shaxs, keng qamrovli qiziqish, ichki dunyosi boy va pedagogik yangilikka o'ch bo'lishi lozim. Shunda dars shaklidan qat'iy nazar (vebinar texnologiyalardan foydalangan onlayn dars yoki oflayn tarzda an'anaviy dars) mavzuning yoritilib berilishi, talabalarning bilimi oshishi hamda darsning qiziqarli o'tishiga erishish mumkin.

Adabiyotlar

1. Вайндорф-Сысоева М. Е., Грязнова Т.С., Шитова В.А. Методика дистанционного обучения. – Москва: “Юрайт”, 2019.- 35 с.
2. Djurayev D.M. Xitoy tilini o'qitishda lingvokulturologik kompetensiya. Diss ... p.f.f.dok. –T., 2019. – 101 b.
3. Liyu Sun. Xitoy tilini chet til sifatida o'qishga kirish. –Pekin, 2000. - 422 b.
4. Muhamedov O'.X. Usmonbayeva M.H., Rustamov S.S. Ta'limni tashkil etishda zamonaviy interfaol metodlar. O'quv-uslubiy tavsiyalar. – T., 2016. – 45 b.
5. Sobirova G.S. Umumta'lim maktablari o'quvchilariga ingliz tili olmoshlarini axborot texnologiyalari asosida o'rgatish metodikasi. Avtoref... p.f.f.dok. – T., 2017. – 5 b.